POSTANOWIENIE TRYBUNAŁU (piąta izba)

z dnia 1 marca 2011 r.*

W sprawie C-457/09

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez tribunal de première instance de Liège (Belgia) postanowieniem z dnia 29 października 2009 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 23 listopada 2009 r., w postępowaniu:

Claude Chartry

przeciwko

État belge,

TRYBUNAŁ (piąta izba),

w składzie: J.J. Kasel, prezes izby, M. Ilešič i M. Berger (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: P. Mengozzi,
sekretarz: A. Calot Escobar,

* Język postępowania: francuski.

po wysłuchaniu rzecznika generalnego,

wydaje następujące

Postanowienie

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 6 UE, w brzmieniu obowiązującym przed traktatem z Lizbony, oraz art. 234 WE.

2 Wniosek ten został złożony w ramach postępowania toczącego się między C. Chartrym a État belge (państwem belgijskim) w przedmiocie podatków.

Ramy prawne

3 Artykuł 26 loi spéciale du 6 janvier 1989 sur la Cour d'arbitrage (ustawy szczególnej z dnia 6 stycznia 1989 r. o trybunale arbitrażowym, *Moniteur belge* z dnia 7 stycznia 1989 r.) w brzmieniu zmienionym, między innymi, ustawą szczególną z dnia 12 lipca 2009 r. (*Moniteur belge* z dnia 31 lipca 2009 r.), ma następujące brzmienie:

„§ 1. Trybunał arbitrażowy rozstrzyga, na zasadzie orzeczenia wstępnego, w drodze wyroku, w przedmiocie pytań dotyczących:

[…]

3° niezgodności ustawy, dekretu albo przepisu, o którym mowa w art. 134 konstytucji, z tytułem II »Belgowie i ich prawa« oraz z art. 170, 172 i 191 konstytucji;

[…]

§ 2. Gdy pytanie tego rodzaju zostanie podniesione przed sądem, sąd ten jest zobowiązany zwrócić się do trybunału arbitrażowego o jego rozstrzygnięcie.

Sąd nie jest jednak zobowiązany do występowania z pytaniem:

[…]

2° gdy trybunał arbitrażowy rozpoznał już pytanie prawne lub skargę mającą ten sam przedmiot.

[…]

§ 4. Jeśli ustawa, dekret lub norma określona w art. 134 konstytucji narusza prawo podstawowe gwarantowane w sposób całkowicie lub częściowo podobny przez przepis tytułu II konstytucji lub postanowienie prawa europejskiego lub prawa międzynarodowego, sąd jest zobowiązany zwrócić się w pierwszej kolejności do trybunału arbitrażowego z pytaniem prawnym w przedmiocie zgodności z przepisem tytułu II konstytucji.

W drodze odstępstwa od przepisu akapitu pierwszego obowiązek zwrócenia się do trybunału arbitrażowego z pytaniem prawnym nie istnieje:

1° w przypadkach określonych w ust. 2 i 3;

[…]".

4 Artykuł 28 ustawy szczególnej z dnia 6 stycznia 1989 r. o trybunale arbitrażowym przewiduje:

„Sąd, który przedstawił pytanie prawne, oraz jakikolwiek inny sąd mający rozstrzygać w tej samej sprawie są zobowiązane celem rozstrzygnięcia sporu, przy okazji którego zostały postawione pytania określone w art. 26, zastosować się do wyroku wydanego przez trybunał arbitrażowy".

Okoliczności faktyczne leżące u podstaw sporu i pytanie prejudycjalne

5 C. Chartry, zamieszkały w Belgii, pracował jako informator dla spółki z siedzibą w Belgii, specjalizującej się w obronie ubezpieczonych.

6 W następstwie kontroli belgijska administracja podatkowa dokonała sprostowania dochodów zadeklarowanych przez C. Chartry'ego za lata podatkowe: 1994, 1995 i 1996 i na nowo ustaliła wysokość zobowiązań z tytułu podatków bezpośrednich nałożonych na C. Chartry'ego za te lata. Terminy zapłaty dodatkowych zobowiązań podatkowych mijały: za rok 1994 w dniu 18 lutego 1997 r., za rok 1995 w dniu 18 września 1997 r. i za rok 1996 w dniu 25 sierpnia 1997 r.

7 C. Chartry złożył w dniach 11 lutego i 9 października 1997 r. odwołania od tych decyzji ustalających dodatkowe zobowiązania podatkowe.

8 W dniach 30 listopada i 7 grudnia 2001 r. C. Chartry otrzymał nakazy płatnicze przerywające bieg przedawnienia.

9 Odwołania C. Chartry'ego zostały w dużej części oddalone decyzją administracji podatkowej z dnia 17 października 2007 r.

10 W dniu 17 stycznia 2008 r. C. Chartry wszczął postępowanie przed tribunal de première instance de Liège. Podnosił on, że zgodnie z belgijskimi przepisami podatkowymi zobowiązania z tytułu podatków bezpośrednich przedawniają się po upływie pięciu lat od daty ustalonej do ich zapłaty oraz że nie było aktu przerywającego bieg przedawnienia w rozumieniu art. 2244 belgijskiego kodeksu cywilnego w ciągu pięciu lat od daty ustalonej do zapłaty dodatkowych zobowiązań podatkowych, których od niego dochodzono. Co się tyczy dwóch nakazów zapłaty, jakie doręczono mu w 2001 r., powołuje się na orzecznictwo belgijskiego Cour de cassation, na którego podstawie nakaz doręczony w odniesieniu do podważanego długu podatkowego nie wywołuje skutku przerywającego bieg przedawnienia w rozumieniu art. 2244 tego kodeksu cywilnego.

11 W odpowiedzi État belge twierdzi, że na podstawie art. 49 ustawy programowej z dnia 9 lipca 2004 r. (*Moniteur belge* z dnia 15 lipca 2004 r.) nawet w sytuacji podważania długu podatkowego nakaz należy interpretować jako akt przerywający bieg terminu przedawnienia w rozumieniu art. 2244 belgijskiego kodeksu cywilnego.

12 Sąd krajowy wskazuje, że w wyrokach z dnia 7 grudnia 2005 r. i z dnia 1 lutego 2006 r. trybunał arbitrażowy orzekł, że moc wsteczna art. 49 ustawy programowej z dnia 9 lipca 2004 r. narusza przysługujące obywatelom gwarancje ochrony sądowej, lecz jest uzasadniona wyjątkowymi okolicznościami oraz podyktowana nadrzędnymi względami interesu ogólnego.

13 Sąd krajowy uważa, że art. 49 ustawy programowej z dnia 9 lipca 2004 r. stanowi, ze względu na swój retroaktywny charakter, interwencję ustawodawcy w toczące się postępowanie sądowe, która w szczególnej sytuacji C. Chartry'ego nie jest uzasadniona sprawiedliwą równowagą pomiędzy wymogami interesu ogólnego a ochroną praw podstawowych zainteresowanego.

14 Sąd krajowy uważa jednak, że na przeszkodzie wyciągnięciu konsekwencji z takiej konstatacji stoi art. 26 ustawy szczególnej z dnia 6 stycznia 1989 r. o trybunale arbitrażowym, zasadniczo zobowiązujący sąd, przed którym podnosi się, że dana norma narusza prawo podstawowe gwarantowane zarówno przez przepis konstytucji belgijskiej, jak i przez przepis prawa europejskiego czy prawa międzynarodowego, do zwrócenia się wpierw do trybunału arbitrażowego z pytaniem prawnym w przedmiocie zgodności rozpatrywanej normy z konstytucją. Bezspornie na podstawie art. 26 § 4 akapit drugi pkt 1 i art. 26 § 2 akapit drugi pkt 2 obowiązek ten nie dotyczyłby w tym przypadku sądu krajowego, ponieważ trybunał arbitrażowy dwukrotnie potwierdził już zgodność art. 49 ustawy programowej z dnia 9 lipca 2004 r. z konstytucją belgijską. Te orzeczenia trybunału arbitrażowego uniemożliwiają jednak sądowi krajowemu wykonywanie szczegółowej kontroli, dostosowanej do szczególnych okoliczności rozpatrywanego przypadku.

15 W tych okolicznościach tribunal de première instance de Liège postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy art. 6 [UE] oraz art. 234 [WE] stoją na przeszkodzie temu, by uregulowanie krajowe takie jak ustawa z dnia 12 lipca 2009 r., zmieniająca art. 26 ustawy szczególnej

z dnia 6 stycznia 1989 r. o trybunale arbitrażowym, nakładało na sąd krajowy stwierdzający, że podatnik jest pozbawiony skutecznej ochrony sądowej gwarantowanej przez włączony do prawa wspólnotowego art. 6 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności [podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r., zwanej dalej »EKPC«] przez inną ustawę, czyli art. 49 ustawy programowej z dnia 9 lipca 2004 r., obowiązek zwrócenia się w pierwszej kolejności do trybunału konstytucyjnego, bez możliwości zapewnienia przez ten sąd niezwłocznie bezpośredniego zastosowania prawa wspólnotowego w sporze przed nim zawisłym i możliwości dokonania jeszcze kontroli zgodności z konwencją, w sytuacji gdy trybunał konstytucyjny stwierdził zgodność prawa krajowego z prawami podstawowymi zagwarantowanymi w tytule II konstytucji?".

W przedmiocie właściwości Trybunału

16 Rządy belgijski i francuski oraz Komisja Europejska, które przedstawiły uwagi na piśmie, podnoszą, że Trybunał nie jest właściwy do udzielenia odpowiedzi na przedstawione pytanie.

17 W celu stwierdzenia, czy Trybunał jest właściwy, należy zbadać przedmiot przedstawionego pytania.

18 Poprzez swoje pytanie sąd krajowy zmierza zasadniczo do ustalenia, czy art. 234 WE stoi na przeszkodzie istnieniu przepisów państwa członkowskiego, które po pierwsze, nakładają na sądy tego państwa członkowskiego obowiązek uprzedniego zwrócenia się do sądu krajowego sprawującego kontrolę nad zgodnością ustaw z konstytucją z pytaniem o zgodność przepisu prawa krajowego z prawem podstawowym gwarantowanym przez konstytucję, w sytuacji gdy jednocześnie istnieje problem sprzeczności tego przepisu z prawem podstawowym gwarantowanym całkowicie lub częściowo przez prawo Unii i które po drugie, wiążą sądy tego państwa członkowskiego

w zakresie oceny prawnej sądu krajowego sprawującego kontrolę nad zgodnością ustaw z konstytucją.

19 W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału w celu zapewnienia pierwszeństwa prawa Unii funkcjonowanie systemu współpracy pomiędzy Trybunałem Sprawiedliwości a sądami krajowymi, wprowadzonego art. 234 WE wymaga, by sąd krajowy miał swobodę zwrócenia się do Trybunału Sprawiedliwości z każdym pytaniem prejudycjalnym, jakie uważa za niezbędne, i to na każdym etapie postępowania (zob. wyrok z dnia 22 czerwca 2010 r. w sprawach połączonych C-188/10 i C-189/10 Melki i Abdeli, Zb.Orz. s. I-5667, pkt 52).

20 W szczególności Trybunał orzekł, że art. 234 WE stoi na przeszkodzie istnieniu przepisów państwa członkowskiego, które wprowadzają wpadkową kontrolę zgodności z konstytucją ustaw krajowych, jeżeli priorytetowy charakter tego postępowania skutkuje uniemożliwieniem – zarówno przed skierowaniem pytania o zgodność z konstytucją do sądu krajowego sprawującego kontrolę nad zgodnością ustaw z konstytucją jak i, ewentualnie, po wydaniu orzeczenia w tej kwestii przez ten sąd – wszystkim pozostałym sądom krajowym skorzystania z ich uprawnienia lub spełnienia obowiązku polegających na wystąpieniu do Trybunału z pytaniami prejudycjalnymi (ww. wyrok w sprawach połączonych Melki i Abdeli, pkt 57).

21 Jednak należy również przypomnieć, że Trybunał rozpoznający sprawę na mocy art. 234 WE jest właściwy do orzekania w zakresie dokonywania wykładni traktatu WE oraz w zakresie ważności i wykładni aktów wydanych przez instytucje Unii Europejskiej. W tych ramach właściwość Trybunału ograniczona jest do badania jedynie przepisów prawa Unii (zob. w szczególności postanowienia: z dnia 16 stycznia 2008 r. w sprawie C-361/07 Polier, pkt 9; a także z dnia 12 listopada 2010 r. w sprawie C-339/10 Asparuhov Estov i in., Zb.Orz. s. I-11465, pkt 11).

22 Z utrwalonego orzecznictwa wynika, że wymogi związane z ochroną praw podstawowych wiążą państwa członkowskie we wszystkich sytuacjach, gdy stosują one prawo Unii (zob. ww. postanowienie w sprawie Asparuhov Estov i in., pkt 13).

23 Podobnie art. 51 ust. 1 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą") stanowi, że jej przepisy kierowane są „do państw członkowskich wyłącznie w zakresie, w jakim stosują one prawo Unii".

24 Ograniczenia tego nie zmieniło zresztą wejście w życie w dniu 1 grudnia 2009 r. traktatu z Lizbony, od kiedy to na mocy nowego art. 6 ust. 1 UE karta ma taką samą rangę prawną jak traktaty. Przepis ten uściśla bowiem, że przepisy karty nie rozszerzają w żaden sposób kompetencji Unii określonych w traktatach.

25 Tymczasem o ile prawo do skutecznego środka prawnego, gwarantowane przez art. 6 ust. 1 EKPC, do którego odnosi się sąd krajowy, stanowi zasadę ogólną prawa Unii (zob. w szczególności wyrok z dnia 16 lipca 2009 r. w sprawie C-385/07 P Der Grüne Punkt Duales System Deutschland przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-6155, pkt 177, 178) i zostało potwierdzone w art. 47 karty, to jednak postanowienie odsyłające nie zawiera żadnej konkretnej informacji pozwalającej na stwierdzenie, że przedmiot sporu w postępowaniu przed sądem krajowym przedstawia związek z prawem Unii. Spór w postępowaniu przed sądem krajowym, pomiędzy obywatelem belgijskim a państwem belgijskim w przedmiocie opodatkowania działalności wykonywanej na terytorium tego państwa członkowskiego, nie ma żadnego związku z którąkolwiek z sytuacji określonych przepisami traktatu WE dotyczącymi swobody przepływu osób, usług czy kapitału. Ponadto wspomniany spór nie dotyczy stosowania przepisów krajowych, za pomocą których dane państwo członkowskie wdraża prawo Unii.

26 Z tego wynika, że nie wykazano właściwości Trybunału do udzielenia odpowiedzi na pytanie przedstawione w niniejszym wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

27 W tych okolicznościach należy stwierdzić na podstawie art. 92 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem, że Trybunał jest w sposób oczywisty niewłaściwy do udzielenia odpowiedzi na pytanie postawione przez tribunal de première instance de Liège.

W przedmiocie kosztów

28 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem; do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (piąta izba) postanawia, co następuje:

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej jest w sposób oczywisty niewłaściwy do udzielenia odpowiedzi na pytanie postawione przez tribunal de première instance de Liège (Belgia).

Podpisy